

РЕАКТИВНИЙ (РЕТРОАКТИВНИЙ) І ПРОАКТИВНИЙ ПІДХОДИ ДО ОПРАЦЮВАННЯ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Ю.Д. Древаль, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки Національного університету цивільного захисту України

Сутність профілактики у сфері охорони праці полягає в комплексі попереджувальних правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності.

Механізм реалізації таких заходів та засобів чітко розділяється згідно з ретроактивним та проактивним підходами. Спільним для обох зазначених підходів є те, що вони ґрунтуються на заходах, спрямованих на недопущення порушень вимог з охорони праці та попередження виробничого травматизму. Проте, між ними існує і велика різниця.

Окресленій проблематиці традиційно приділяють увагу економісти та психологи (див., напр., праці Н. Держака, І. Суворової та Г. Чорноуса). Проте, очевидно, вона має непересічне значення і для формування та реалізації працезахоронної політики.

Сутність ретроактивного підходу полягає в тому, що забезпечення безпеки націлене передусім на суворе дотримання нормативних вимог та впровадження профілактичних рекомендацій, розроблених за результатами розслідування тих подій чи нещасних випадків, що вже відбулися.

Такий підхід не можна характеризувати якось однозначно, адже йому властиві як позитивні риси, так і недоліки. Проте, очевидно, недоліки переважають. За допомогою такого підходу видається можливим чітко виявити недоліки чи упущення, які й стали причиною порушення вимог з охорони праці. Водночас роботі «за результатами» властиві самозаспокоєність керівників і виконавців (звичка реагувати на якісь події спонукає зацікавлених осіб не працювати на перспективу); недооцінка профілактичних заходів на тому об'єкті чи робочому місці, де не відбувається якихось суттєвих порушень чи недоліків; відсутність стимулів для повноцінної реалізації профілактичних заходів (адже за такого підходу допускається та навіть прогнозується, що нові недоліки обов'язкового мають виявитися, що й стане підставою для подальшого опрацювання профілактичних заходів).

Не випадково такий підхід інколи ототожнюють з ситуативним управлінням [1, с. 68]. До того ж, як слушно вказується у фаховій літературі, такий підхід не «передбачає прогнозу результату і не здатен впливати на зміну внутрішнього і зовнішнього середовища» [2, с. 180].

Прояви окресленого підходу виявляються не лише в діяльності роботодавців та менеджерів виробництва, але і в нормотворчій практиці та в підходах до опрацювання державних програм. Яскравим прикладом такого підходу є зміст деяких розділів «Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки від 4 квітня 2013 р.», яка затверджена Законом України від 4 квітня 2013 року. Так, не досить виваженими та навіть неетичними виглядають конкретні викладки, пов'язані з очікуваними результатами виконання Програми (замість «запланованих» кількісних показників травматизму у виробництві, які наведено в Додатку 3 до Програми, необхідно було оперувати звичними коефіцієнтом частоти та відсотками з обов'язковим доповненням словосполучення «не менше...»).

Відтак, не лише плануються конкретні показники порушень правил з охорони праці та виробничого травматизму, але і закладаються основи для роботи «за результатами».

Сутність проактивного підходу полягає в тому, він націлений на системну роботу щодо забезпечення належного стану охорони праці та безпеки на робочих місцях. Тобто, на відміну від попереднього підходу він зосереджений не на реакції на якийсь недолік чи на очікування надзвичайної події, а на планомірній і виваженій роботі. Такий підхід орієнтований в основному на майбутнє, на здійснення безперервних змін і на пошук оптимального рішення, на використання останніх досягнень науки та техніки, новітніх та прогресивних методів управління, планування та прогнозування.

У методологічному плані проактивний підхід є одним із втілень прийнятого в українській науці суб'єктно-діяльнісного підходу, що підкреслює активно-творчу роль людини як відповідального ініціатора діяльності. У даному випадку мова йде про активність індивідуального (співробітник) і колективного (організація) суб'єкта щодо забезпечення безпеки ергатичних систем. Водночас, запроваджуючи такий підхід, слід бути готовим і до різнобічних несподіванок чи негараздів.

Відтак, з огляду на вищевказане, мова має йти про системну і цілеспрямовану роботу, зорієнтовану на недопущення порушень вимог з охорони праці та мінімізацію виробничого травматизму. У такому разі оптимальним видається поєднання двох підходів в одній стрункій і розгалуженій системі профілактичних заходів у сфері охорони праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олексієнко М.М. Проактивний підхід до управління екологічними проектами. Управління розвитком складних систем. 2013. Вип. 14. С. 68-71.

2. Зайцева І.Ю., Ковтун Т.В. Застосування проактивного підходу при формуванні економічної безпеки на залізничному транспорті. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2015. Вип. 50. С. 180-184.

ПЕРСПЕКТИВА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НЕТКАНОГО ПОЛИЭФИРНОГО МАТЕРИАЛА В КОНСТРУКЦИИ ПАКЕТА БОЕВОЙ ОДЕЖДЫ СПАСАТЕЛЯ

*А.С. Лукьянов, кандидат технических наук, начальник отдела исследований ликвидации чрезвычайных ситуаций;
С.П. Астахов, начальник центра научно-исследовательских работ;
С.М. Шумай, начальник института,
Учреждение «Научно-исследовательский институт пожарной безопасности и проблем чрезвычайных ситуаций»
Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Беларусь.*

Постоянно развивающиеся подходы по созданию перспективной экипировки спасателя требуют применения различных материалов обладающих широким спектром характеристик. Пакет боевой одежды спасателя включает в себя несколько слоев, одним из которых является теплоизоляционный слой. Сегодня в качестве данного слоя широко применяется нетканое полотно, получаемое из хлопкового линта, ваты, вискозы, шерсти который имеет свойство скатывания при многократном гидролизе, как следствие склонен к отклонению от требуемых физико-механических характеристик и регламентированных параметров [1].

Одним из альтернативных материалов для теплоизоляционного слоя может послужить огнезащищенный нетканый полиэфир достаточно устойчивый к многократному гидролизу и стиркам. В результате обработки эффективными средствами огнезащиты исключается возможность загорания текстильных материалов от малокалорийных источников зажигания, снижается способность распространения пламени по поверхности, снижается дымообразующая способность, токсичность продуктов терморазложения [2].

В огнезащищенном нетканом полиэфире реализован способ ингибирования горения полимеров, содержащих замедлители горения на основе фосфора. Механизм действия в этом случае может включать образование тяжелых паров термостабильных соединений, которые изолируют горящий полимер от кислорода [3].

Для максимального ингибирования процесса горения защищаемого материала в работе для фосфор-галогенсодержащего ЗГ выделено три ключевых фактора: